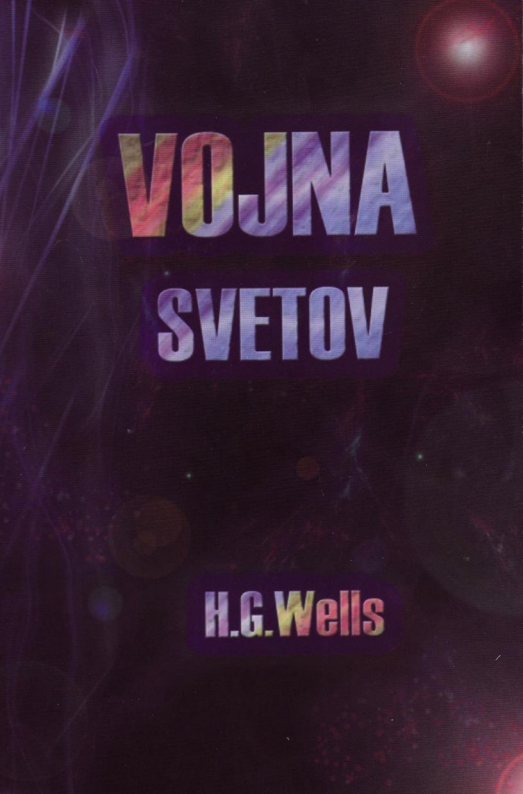

VOJNA

SVETOV

H.G. Wells

VYDAVATEĽSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV

H. G. Wells

VOJNA SVETOV

Preložené podľa vydania:

H. G. Wells:

The War of the Worlds.

Heinemann, London 1968

VYDAVATEĽSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV

Translation © Marián Gazdík 2012
Cover design © Anna Chovanová 2012
Slovak Edition © Vydavateľstvo Spolku slovenských
spisovateľov, spol. s r. o., Bratislava
e-mail: vsss@stonline.sk, <http://www.vsss.sk>

Realizované s finančnou podporou
Ministerstva kultúry Slovenskej republiky

VYDAVATEĽSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV, spol. s r. o.

H. G. Wells: Vojna svetov
Preložené podľa vydania: H. G. Wells: The War of the Worlds.
Heinemann, London 1968.

Zodpovedná redaktorka Oľga Kudláčová
Obálka Michaela Babčáková
Sadzba Anna Chovanová
Tlač PM Turany
Prvé kompletne necenzurované vydanie
Printed in Slovakia

ISBN 978-80-8061-633-5

„Ale kto by obýval tieto svety, keby boli obývané?... Sme páni sveta my, alebo oni?... Či všetko je určené pre človeka?“

KEPLER (citované z *Anatómie melanchólie*)

Svojmu bratovi
FRANKOVI WELLSOVI
venujem toto spracovanie jeho myšlienky.

OBSAH

PRVÁ ČASŤ: PRÍCHOD MARTANOV

Prvá kapitola: Predvečer vojny	s. 10
Druhá kapitola: Padajúca hviezda	s. 17
Tretia kapitola: Na horsellských lúkach	s. 21
Štvrtá kapitola: Valec sa odkrúca	s. 25
Piata kapitola: Žeravý lúč	s. 29
Šiesta kapitola: Žeravý lúč na Chobhamskej ceste	s. 34
Siedma kapitola: Ako som dorazil domov	s. 37
Ôsma kapitola: Piatok večer	s. 42
Deviata kapitola: Začína sa boj	s. 45
Desiata kapitola: V búrke	s. 52
Jedenásta kapitola: Pri okne	s. 59
Dvanásta kapitola: Ako som videl zničenie Weybridgeu a Sheppertonu	s. 65
Trinásta kapitola: Ako som náhodou naďabil na vikára	s. 77
Štrnásta kapitola: V Londýne	s. 83
Pätnásta kapitola: Čo sa udialo v Surrey	s. 94
Šestnásta kapitola: Útek z Londýna	s. 102
Sedemnásta kapitola: Dieťa hromu	s. 115

DRUHÁ ČASŤ: ZEM POD NADVLÁDOU MARTANOV

Prvá kapitola: Pod železnou pätou	s. 126
---	--------

Druhá kapitola: Čo sme videli z rozbúraného domu	s. 134
Tretia kapitola: Dni uväznenia	s. 144
Štvrtá kapitola: Vikárova smrť	s. 150
Piata kapitola: Pokoj	s. 155
Šiesta kapitola: Udalosti pätnástich dní	s. 158
Siedma kapitola: Muž na Putney Hille	s. 162
Ôsma kapitola: Mŕtvy Londýn	s. 180
Deviata kapitola: Spustošenie	s. 189
Epilóg	s. 195

**PRVÁ ČASŤ:
PRÍCHOD MARTANOV**

Prvá kapitola **PREDVEČER VOJNY**

Nikto by v posledných rokoch devätnásteho storočia neveril tomu, že konanie ľudí pozorne a bedlivo sledujú inteligentné bytosti na vyššej úrovni ako človek, a predsa smrteľné ako on. A neveril by ani tomu, že zatiaľ čo sú ľudia zaneprázdnení svojimi záležitosťami, ony ich skúmajú a študujú takmer rovnako, ako človek s mikroskopom skúma krátko žijúce stvorenia, ktoré sa hmýria a množia v kvapke vody. Ľudia si vykonávali svoje povinnosti na zemeguli veľmi samolúbo, spokojní vo svojom pocite vlády nad našou Zemou. Je možné, že nálevníky pod mikroskopom robia to isté. Nikto nepomyslel na staršie svety vo vesmíre ako na zdroj nebezpečenstva pre ľudstvo. A keď aj ľudia na iné civilizácie pomysleli, tak len v tom zmysle, že odmietli myšlienku života v týchto svetoch ako nemožnú a nepravdepodobnú. Je zaujímavé pripomenúť si niektoré názory z tých čias, čo sa pomínuli. Pozemšťania si nanajvýš predstavovali, že by iné tvory mohli existovať na Marse, možno na nižšej úrovni ako sme my, a boli pripravení prijať ich dobrodružnú misiu. A predsa, mozgy na opačnej strane priepasti vesmíru sledovali túto Zem závistlivými očami a pomaly, ale iste spriadali svoje plány proti nám. Ich mozgy sú na rovnako vyššej úrovni oproti nám, ako sú tie naše oproti zvieratám. Inteligencia týchto bytostí je rozsiahla, chladná a neľútostná. A na začiatku dvadsiateho storočia prišlo veľké rozčarovanie.

Planéta Mars, čo nemusím čitateľovi pripomínať, sa otáča okolo Slnka v strednej vzdialenosti takmer 230 miliónov kilometrov. Svetlo a teplo, ktoré prijíma Mars od Slnka, je sotva polovičné v porovnaní s tým, ktoré prijíma náš svet. Ak má hypotéza o hmlovine pravdu, musí byť starší ako náš svet a jeho žeravý povrch sa ochladil dávno pred vznikom našej planéty a musel na jeho povrchu vzniknúť život. Fakt, že jeho objem predstavuje sotva jednu sedminu objemu Zeme, musel urýchliť jeho ochladzovanie na teplotu, pri ktorej sa mohol začať život. Má vzduch, vodu a všetko, čo je nevyhnutné pre vznik živej existencie.

A napriek tomu je človek je taký pyšný a zaslepený svojou márnivosťou, že nijaký spisovateľ až do konca devätnásteho storočia nevyjadril myšlienku, že by sa inteligentný život mohol vyvinúť tak ďaleko alebo vôbec mimo Zeme. A ani sa všeobecne nechápalo, že keďže Mars je starší než naša Zem, má sotva štvrtinu jej povrchu a je vzdialenejší od Slnka, tak z toho nevyhnutne vyplýva, že nielenže je vzdialenejší od počiatku života, ale má aj bližšie k jeho koncu.

Pozemské ochladzovanie, ktoré raz nastane na tejto Zemi, u nášho suseda už dávno pokročilo. Jeho fyzický stav je stále zväčša tajomstvo, ale vieme, že dokonca aj v jeho rovníkovej oblasti sa poludňajšia teplota sotva blíži teplote našej najchladnejšej zimy. Jeho vzduch je oveľa redší ako náš a jeho oceány sa zmenšili, až pokrývajú sotva tretinu jeho povrchu. A zatiaľ čo jeho ročné obdobia sa pomaly menia, obrovské snehové čiapy sa vytvárajú a topia na jednom alebo druhom póle a periodicky zavlažujú jeho mierne zóny. Tá posledná fáza vyčerpania, ktorá je pre nás ešte neuveriteľne vzdialená, sa stala pre obyvateľov Marsu problémom súčasnosti. Bezprostredný nevyhnutný tlak osvietil ich intelekt, zvýšil ich schopnosti a zatvrdil ich srdcia. A keď sa tak dívajú cez prázdny priestor so svojimi nástrojmi a inteligenciou, o akých sa

nám sotva mohlo len snívať, vidia najbližšiu planétu, len o 56 miliónov kilometrov bližšie k Slnku ako oni, zornicu nádeje, našu teplejšiu planétu. Tá je zelená a plná vegetácie, voda má šedú farbu a má oblačnú atmosféru, ktorá svedčí o jej úrodnosti, so zábleskami širokých pásov zaľudnenej krajiny a úzkych morí plných lodí viditeľných cez ženúce sa chocholy oblakov.

A my ľudia, bytosti, ktoré obývajú túto zem, musíme byť pre nich rovnako cudzí a primitívni, ako sú pre nás opice a lemury. Človek už teraz rozumovo prijíma, že život je neprestajný boj o existenciu. Zdá sa, že tomuto veria aj rozumné bytosti na Marse. Ich svet má už tak dávno za sebou fázu ochladzovania a tento svet je ešte stále plný života, ale naplnený len tým, čo pokladajú za nižšie živočíchy. Viest' vojnu smerom k Slnku je názor ich jediné východisko zo skazy, ktorá na nich číha jednu generáciu po druhej.

A skôr ako ich budeme príliš prísne súdiť, musíme si spomenúť, ako nemilosrdne a nenávratne náš vlastný druh vyhubil nielen živočíchy, ako sú bizón a vták dodo, ale aj nižšie rasy ľudí. Tasmáncov, napriek ich ľudskej podobe, sme úplne vymazali z povrchu zemského vo vyhľadzovacej vojne, ktorú viedli európski prisťahovalci v priebehu päťdesiatich rokov. Sme my takí apoštoli milosrdenstva, aby sme sa sťažovali, keď Martania vedú vojnu v podobnom duchu?

Zdá sa, že Martania si naplánovali svoj prílet s prekvapujúcou presnosťou – ich matematické poznanie evidentne vysoko prevyšuje naše – a že uskutočnili svoje prípravy s takmer dokonalou zhodou príletu. Keby to naše prístroje umožnili, mohli by sme vidieť, ako sa hromadia problémy už dávno v devätnástom storočí. Ľudia ako Schiaparelli pozorovali červenú planétu – mimochodom, je zvláštne, že po mnohé storočia Mars predstavoval hviezdu vojny – ale ľudia si neboli schopní vysvetliť kolísavé ob-

javovanie sa značiek, ktoré tak dobre zmapovali. Po celý ten čas sa Marťania zrejme pripravovali.

Počas opozície v roku 1894 bolo vidno silné svetlo na osvetlenej strane Marsu, najprv v observatóriu Lick, potom ho pozoroval Perrotin v Nice a po ňom iní pozorovatelia. Anglickí čitatelia sa o ňom najprv dozvedeli v článku v časopise *Nature* datovanom 2. augusta. Som náchylný domnievať sa, že tento jav mohlo spôsobiť odlievanie obrovského dela. Pri ňom vyhlbili strašne veľkú jamu do svojej planéty, z ktorej k nám vyslali svoje strely. Zvláštne značky, doteraz nevysvetlené, bolo vidno neďaleko miesta objavenia sa svetla počas ďalších dvoch opozícií.

Búrka na nás doľahla už pred šiestimi rokmi. Keď sa Mars priblížil k opozícii, Lavelle z Jávy žeravil telegrafné drôty astronomických asociácií a spôsobil veľký rozruch úžasnou správou o obrovskom úniku vriaceho plynu na tejto planéte. Udialo sa to tesne pred polnocou dvanásteho a spektroskop, ktorý ihneď skontroloval, potvrdil masu žeravého plynu, hlavne vodíka, ktorý sa enormnou rýchlosťou blížil k Zemi. Tento prúd ohňa prestal byť viditeľný asi o tri štvrté na dvanásť. Porovnal to s mohutným oblakom plameňa, ktorý zrazu s veľkým náporom vytryskol von z tejto planéty, „ako keď sa žeravý plyn vyrúti von z dela“.

Ukázalo sa, že je to naozaj tak. A predsa sa na druhý deň neobjavilo v novinách nič, až na drobnú noticku v novinách *Daily Telegraph*. Svet sa nič nedozvedel o jednom z najväčších nebezpečenstiev, aké kedy ohrozilo ľudskú rasu. Ani ja by som sa o erupcii nikdy nedozvedel, keby som v Ottershawe nestretol známeho astronóma Ogilvyho. Správa ho nesmierne rozrušila, a keďže ho to úplne vyviedlo z miery, pozval ma, aby som sa s ním v túto noc striedal pri pozorovaní červenej planéty.

Napriek všetkému, čo sa odvtedy stalo, si ešte stále jasne pamätám na to nočné bdenie. Čierne a tiché observatórium, zatie-

nená lampa vrhala slabé svetlo na dlážku v rohu, neustále odtikávanie hodinového stroja teleskopu, úzka štrbinka v streche – podlhovastá hĺbka poŕíkaná hviezdny m prachom. Ogilvy sa pohyboval okolo mňa, nebolo ho vidno, ale počul som ho. Keď sa človek pozrel cez teleskop, videl tmavomodrý kruh a drobnú okrúhlu planétu ako pláva v tomto poli. Zdalo sa, že je to taká drobná vecička, taká jasná, maličká a pokojná, na ktorej bolo len slabo vidno priečne pásiky. Nebola to dokonalá guľa, bola zľahka sploštená. Bola taká maličká, vyzerala ako svetlá špendlíková hlavička vyžarujúca striebisté teplé svetlo! Zdalo sa, akoby sa zľahka chvela, ale v skutočnosti to spôsoboval hodinový stroj, ktorý udržiaval planétu v zornom poli.

Ako som tak hľadel, zdalo sa, že hviezdíčka sa buď zväčšuje a zmenšuje, alebo že sa približuje a vzdaluje, ale spôsobovala to jednoducho len únava oka. Bola od nás vzdialená šesťdesiatpäť miliónov kilometrov – viac ako šesťdesiatpäť miliónov kilometrov prázdneho priestoru. Len pár ľudí si uvedomuje nesmiernosť prázdnoty, v ktorej pláva prach hmotného univerza.

Pamätám sa, že vedľa planéty sa nachádzali tri malé svetelné body, tri hviezdy nekonečne vzdialené, viditeľné len v teleskope. Všade okolo sa rozprestierala nepreniknuteľná temnota prázdneho priestoru. Viete, ako tá čierava vyzerá za chladnej hviezdnej noci. V teleskope sa zdala oveľa hlbšia. Tá Vec, ktorú nám oni posielali a ktorá nám mala spôsobiť na Zemi toľko zápasov, katastrof a smrti, prichádzala pre mňa neviditeľná, pretože bola taká vzdialená a malá. Letela rýchlo a neprestajne smerom ku mne, cez celú tú neuveriteľnú vzdialenosť sa k nám priblížila každú minútu o mnoho tisícok kilometrov. Keď som to vtedy pozoroval, ani sa mi o tom nesnívalo, nikto na Zemi ani nepomyslel na tú strelu, ktorá neomyľne zasiahla cieľ.

Aj v tú noc zo vzdialenej planéty vytryskol ďalší žeravý plyn.

Videl som to. Červenkastý záblesk na okraji, to najdrobnejšie vydutie na obryse planéty som zbadal práve vtedy, keď chronometer odbil polnoc. Aj som o tom povedal Ogilvymu, ktorý ma vystriedal. Noc bola teplá a ja som bol smädný. A tak som si neohrabane povystieral nohy a hmatkal som poslepieacky potme až ku stolíku, na ktorom stála sóda. Ogilvy zatiaľ zvýskol, keď zbadal pásik plynu, ktorý sa vydal na svoju púť k nám.

V tú noc vyštartovala na svoju púť k Zemi ďalšia neviditeľná raketa z Marsu, takmer na sekundu presne dvadsaťštyri hodín po prvej strele. Pamätám sa, ako som tam sedel v tme na stolíku a pred očami sa mi mihali zeleno-červené škvrny. Túžil som po zápalkách, aby som si mohol si pofajčiť. Vtedy som len sotva tušil význam toho drobného ligotu, ktorý som videl, a všetko, čo mi mal priniesť. Ogilvy pozoroval Mars až do jednej a potom to vzdal. Zapálili sme lampáš a odkráčali do domu. Dole pod nami v temnote ležalo Ottershaw a Chertsey. Stovky obyvateľov oboch dedín pokojne spali.

Ogilvy si celú noc lámal hlavu nad podmienkami na Marse. Vysmieval sa všeobecne rozšírenej predstave, že táto planéta má obyvateľov, ktorí nám posielajú signály. Tvrdil, že na našu planétu padajú v hustých spŕškach meteority, alebo že nastal obrovský výbuch sopky. Upozornil ma, aké je nepravdepodobné, že by sa vývin života na dvoch susedných planétach odohrával rovnakým smerom.

„Pravdepodobnosť, že na Marse je niečo ako človek, je jedna k miliónu,“ vyhlásil.

Stovky pozorovateľov videli plameň v tú noc a znovu ďalšiu noc asi okolo polnoci. Tak to šlo počas desiatich nocí. Každú noc jeden plameň. Nikto na Zemi sa nenamáhal vysvetliť, prečo výstrely prestali po tom desiatom. Je možné, že plyny vznikajúce pri strieľaní spôsobili Martťanom nepríjemnosti. V jasnej atmosfére planéty sa roztiahli husté oblaky dymu alebo prachu, vidi-

teľné v silnom ďalekohľade ako drobné šedé meniace sa pásiky, a zakryli jej známejšie črty.

Aj v denníkoch si napokon všimli tieto rušivé javy a všade sa objavovali noticky týkajúce sa sopiek na Marse. Ako si spomínam, vážno-humoristický časopis *Punch* to vhodne využil na politickú karikatúru. A nikto ani netušil, že strely, ktoré na nás vystrelili Martania, sa teraz približujú k Zemi a uháňajú rýchlosťou mnoho kilometrov za sekundu pustou priepasťou vesmíru. Hodinu po hodine, deň za dňom, neustále bližšie a bližšie k nám. Teraz sa mi zdá úplne neuveriteľné, že i pri tom búrlivom osude, aký nad nami visel, sa ľudia dokázali zaoberať svojimi triviálnymi záležitosťami. Pamätám sa, ako sa Markham tešil, že si zabezpečil novú fotografiu tejto planéty pre ilustrovaný magazín, ktorý v tom čase redigoval. Ľudia si dnes sotva uvedomujú kvantitu a priebojnosť našich novín v devätnástom storočí. Čo sa týka mňa, učil som sa jazdiť na bicykli a zamestnávala ma hĺba článkov v novinách, ktoré rozoberali pravdepodobný vývoj morálnych ideí v priebehu civilizačného pokroku.

Raz večer som sa vydal na prechádzku so svojou manželkou (prvá strela mohla byť vzdialená sotva 16 000 000 kilometrov). Svietili hviezdy a ja som jej vysvetľoval znamenia zverokruhu. Ukázal som jej Mars, svetlú bodku štvorajúcu sa k zenitu, ku ktorému bolo obrátených toľko ďalekohľadov. Bola teplá noc. Keď sme sa vracali domov, minula nás akási skupina výletníkov z Chertsey alebo Isleworthu, ktorí vyhrávali a spievali. Ľudia v dedine sa chystali spať, v horných oknách domov sa zapalovali svetlá. Od železničnej stanice sem z diaľky doliehal zvuk posunovania vlakov, zvonenia a hrkotania, čo odtiaľ znelo ako nejaká jemná melódia. Manželka ukázala na jasné svetlá signálnych lúčov červenej, zelenej a žltej, ktoré sa črtali na stĺpe na pozadí nočnej oblohy. Všetko sa zdalo také bezpečné a pokojné.

Druhá kapitola **PADAJÚCA HVIEZDA**

Potom nadišiel večer, keď sa po prvý raz zjavila padajúca hviezda. Bolo ju vidno skoro ráno, ako uháňa nad Winchesterom smerom na východ. Vytvárala ohnivú čiaru vysoko v atmosfére. Museli ju vidieť stovky ľudí a iste ju považovali za obyčajnú padajúcu hviezdu. Albin napísal, že zanechávala za sebou zelenkastý pásik, ktorý na pár sekúnd zažiaril. Denning, naša najväčšia autorita na meteority, vyhlásil, že keď sa prvý raz zjavila, nachádzala sa vo výške asi stopäťdesiat až stošesťdesiat kilometrov. Zdalo sa mu, že padla na Zem asi stošesťdesiat kilometrov na východ od neho.

V tom čase som bol doma a písal som vo svojej pracovni. A hoci okná mám obrátené smerom na Ottershaw a roletu som mal vtedy vytiahnutú nahor (lebo v tých dňoch som sa rád pozeral na nočnú oblohu), nič z toho som nevidel. A predsa táto najčudnejšia zo všetkých vecí, aká kedy spadla na Zem z okolitého vesmíru, musela spadnúť v tom čase, keď som tam sedel. Keby som náhodou zdvihol hlavu, keď letela okolo mňa, uvidel by som ju. Niektorí z tých, čo ju videli, vravia, že pri svojom lete syčala. Ja som vôbec nič nepočul. Mnoho ľudí v Berkshire, Surrey a Middlesexe muselo vidieť jej pád a ak si to všimli, tak si možno pomysleli, že klesol ďalší meteorit. Zdá sa však, že v tú noc sa nikto neobťažoval s hľadaním tej masy, ktorá spadla.

Ale úbohý Ogilvy zavčas rána videl letiacu hviezdu a bol presvedčený, že meteorit leží niekde na lúkach medzi Horsellom,

Ottershawom a Wokingom. Preto skoro ráno vstal s úmyslom ho nájsť. A aj ho našiel, čoskoro po svitaní a neďaleko od piesčín. Náraz strely vytvoril obrovskú jamu a do všetkých strán prudko vymrštil piesok a štrk ponad kríky šedivníkov a vresu. Tým sa vytvorili kopy viditeľné z dvoch kilometrov. Vresoviská sa rozhoreli východne od nás a za úsvitu z nich už stúpala riedky modrý dym.

Tá Vec ležala takmer úplne celá pochovaná v piesku uprostred roztrúsených triesok borovice, ktorú pri svojom páde roztrieštila na márne kúsky. Nekrytá časť toho predmetu vyzerala ako obrovský valec, na ktorom sa vytvorila spečená kôra, a jeho obrys zjemňovala hrubá šupinatá sivasto-hnedá kôrka. Mal priemer asi tridsať metrov. Ogilvy sa priblížil k tej hmote a prekvapilo ho, aká je veľká. Hlavne ho však zarazil jej tvar, lebo meteority sú zväčša viac alebo menej úplne oblé. Teleso bolo ešte také horúce od svojho letu atmosférou, že sa k nemu nemohol priblížiť. Neprijemný hluk vo valci pripisoval nerovnomernému chladnutiu jeho povrchu. V tom čase mu však ešte nenapadlo, že by valec mohol byť dutý.

Ostal stáť na okraji jamy, ktorú si pre seba vytvorila tá Vec. Hľadel na jej čudný zjav, ohromený hlavne jej nezvyčajným tvarom a farbou. Už vtedy nejasne tušil, že to dokazuje jej zámerný príchod. Skoré ráno bolo úžasne pokojné a slnko, ktoré sa predieralo cez borovice pri Weybridgei, už dosť hrialo. Nepamätal sa na to, že by v to ráno počul nejakých vtákov. Určite nezafúkal ani vánok a počul jedine nejasný šuchot z vnútra popolavého valca. Na lúke bol úplne sám.

Potom si zrazu všimol, že z okrúhleho okraja konca valca začalo odpadávať trochu sivej škvary, popolastej kôrky, ktorá pokrývala meteorit. Odpadávala v šupinách a sypala sa dole na piesok. Zrazu odpadol obrovský kus a s veľkým hmotom dopadol na zem. Takmer prestal dýchať.

Na minútku si sotva uvedomil, čo to znamená. A hoci horú-